

Ceren Ekinci

35-Mimar

Yaşadığı şehir: Roma-İtalya

Karantinada kaldığı şehir: İstanbul-Türkiye

Merhaba, en baştan söyleyebilirim ki bu süreç bana en çok evde kalmak yerine “evinde olamamanın” ne demek olduğunu anlamamı sağladı.

Bu dönemde herkese evinde kalması için çağrı yapılırken ben ve benim gibi birçok kişi ise evine dönememenin nasıl bir duygu olduğunu yaşadı. Ben bu süreci Türkiye’ye ailemin yanına kısa süreli tatil için geldiğimde yaşamaya başladım ve hala da yaşıyorum. Bir taraftan baktığımda ailemin yanında olmak benim için büyük bir şans. Çünkü kendimi evimde sandığım anlarda bile hep burada olmayı özlüyordum. Ancak karantina sürecinde tüm uçuşlar iptal edildiğinde ve Roma’daki evime dönemediğim zaman öncelikle büyük bir şok yaşamamın yanı sıra orada olsaydım da Türkiye’ye gelmek isteyeceğimi düşündüm. İşte o zaman sormaya başladım benim evim neresi?

Her gün herkesin her dakika seyahat edebildiği bir çağda evimize dönemiyorduk hem de orası İtalya’nın başkenti Roma’ydı. Önce bu durum hiç gerçekçi gelmedi ve devamlı ertelenen uçuşlar artık tatsız bir hal almaya başladı. Arkasından kabullenme süreci başladı. Şimdi ben ve benim gibi birçok kişi hem en az 2-3 aydır evinden uzak olmanın psikolojisini yaşarken hem de buldukları yere adapte olma sürecini atlatmış bulunuyor. Yani şu aşamada gitmekte kalmakta çok zor. Belki de bu süreç olmaz dediğimiz alışılmaz dediğimiz birçok şeye alışmanın aslında bir anda gerçek olabileceğini gösterdi bize. Günlük rutinlerimizde ne kadar mutlu ve huzurlu olduğumuzu, zaman zaman sıkıldığımız bu monotonluğun bize ne kadar güven verdiğini kavramamızı da sağladı.

Roma’ya dönüş için alternatif güzergahlara baktığımda, sınır kapılarının tek tek kapatıldığını gördüğümde kendimi “mülteci” gibi hissettim. Oysa sadece evime gitmek ve sabahları bir kahve içerken çiçeklerimi sulamak istiyordum. Bunun nasıl bir lüks olduğunu anladım. Hala evime ne zaman dönebileceğimi bilmiyorum ve daha bu sabah rüyamda her şeyin normale dönmüş olarak gördüğümde yaşattığı o garip duyguyla uyandım.

Savaşlarla evlerinden, vatanlarından olan insanların ne hissettiğini bir parça da olsa anlamamı sağladı bu duygu. Seçim yapmak zorunda olmanın ne demek olduğunu da.

Hala atlatamadığımız ve içinde olduğumuz bu dönemi yıllar sonra daha iyi anlayacağımızı düşünüyorum. Belki de bu süreçte en çok özlediğimiz; normalleştirdiğimiz alışkanlıklarımız. O yüzden evlerimizde bile olsa evdeki alışkanlıklarımızın değişmesi bizi yordu.

Bir diğer açıdan bakınca, her gün gelen güncel verilerin toplumlarda nasıl etkiler yarattığının farklı bir boyutunu görmemi sağladı. Bu sayısal veriler halkın hükümete ne kadar güvendiğinin de açık bir göstergesiydi. Çünkü halkın bir kısmı bu verilerin doğru olmadığını bizden saklandığını düşünüyordu, her ne kadar “şeffaf” haber olarak yayınlansada.

Bu süreçte işsizlik sorunu da farklı bir boyut kazandı. Ülkelerin, patronların, halkın kısacası insanların dilinde dolaşan “kriz var” söylemi “kriz gelecek” olarak değişti belki ama asıl kriz bizim yaşadığımız düzendi. Kurduğumuz bu dünya düzenini yaşadığımız yüzyıla uydurmaya çalışırken göz ardı ettiğimiz

başka bir gerçek vardı. Biz düzenimizi yaşadığımız zaman diliminden önce, yaşadığımız dünyaya uydurmalıydık. Belki ilk anda garip gelecek ama bu dönemde evlerde yeme düzeninin değiştiği çok konuşuldu. İnsanların daha sık yiyerek daha çok kilo aldığı gibi. Bunun temelinde aç kalma korkusu ile yapılan yemek stokları, evde kolayca bulunan yiyecek bir şeyler olmasının yanı sıra insan doğasının yemek yeme düzeninin bile iş odaklı olduğu gerçeği vardı. Doğada saatli yemek yoktur, bulunca ve acıkınca yersin. Halbuki biz insanlar kendimizi doğadan soyutlayarak yemek yeme saatleri düzenledik, kendimizi ve vücudumuzu o saatte acıkmaya programladık. Düzenli çalışma saatleri kalkınca düzenli yeme alışkanlığı da değişti. Yaşamımızın merkezinde “iş” olduğunu daha net bir şekilde gösteren başka bir olgu yoktur sanırım. Aile ile geçirilen zamanlar, kendimize ayırdığımız- tabi o da ayırabiliyorsak hep işten arta kalan zamanlardı.

Türkçede “hepimiz bu dünyada misafiriz” diye bir söylem vardır. Evet biz bu dünyada misafiriz ve bir gün gittiğimizde geride ne bıraktığımız çok değerli bir “gerçek” olacak. İyi ya da kötü. Fiziksel olarak bıraktıklarımızın yanı sıra alışkanlıklarımızı da nesilden nesile aktardığımız yadsınamaz bir gerçek.

Eve ayakkabı ile girmemek, tuvaleti kullandıktan sonra sifon çekmek, ellerimizi yıkamak. Pandemiden önce bu üçünü hangi sıklıkla yapıyordun, şimdi hangi sıklıkla yapıyorsun? Bence bu son derece önemli ve göz ardı edilen bir gerçeklik. Bu konuda ne kadar ders aldığımız toplum geneline yayılan ve nesilden nesile aktarılacak olan bir alışkanlık olarak kalacak.

Bizde eskiden eve gelen misafire kolonya ve şeker ikram edilirdi. Şimdi sadece bayramlarda yapılan bir adet olarak kaldı ve biz bu alışkanlığımızı zamanla kaybettik. Elini yıka demenin ne kadar da nazik bir yöntemiymiş. Şimdi hepimiz el dezenfektanları ile dolaşyoruz. Eskimiş bir alışkanlık olarak gördüğümüz çoğu şeyin temelinde deneyimler yatıyor aslında. Bu deneyimler sonucu elde edilen alışkanlıklar zamanla nedenselliğini kaybediyor ve unutuluyor.

Ben Roma’ya taşındığım ilk sene çok çabuk hasta oluyordum. Aile doktorum şunu söyledi; bir ülkeye, bir şehre alışabilmek için orada 1 yıl geçirmek gerekir. Yani yazını, kışını, baharını yaşamak gerekir. Her ülkenin, şehrin kendine has bir sistemi kısacası mikrobu vardır. Ve ben dışarıdan geldiğim için bu mikroplara açıktım. Bu demek değildi ki Roma pis ve ben temizim. Ben oranın mikrobuna bağışıklık kazanmamıştım. Bizde dünya olarak şu anda Covid-19 için bir bağışıklığa sahip değiliz belki de hiç olamayacağız. Yani bu hastalığa açık durumdayız. O yüzden benim düşüncem temel alışkanlıklarımızı değiştirmemiz bu yüzden önemli. Tabi devamlı yapmaktan sıkıldığımızı ve ne yazık ki göz ardı ettiğimiz bu alışkanlıklar bizi bir yere kadar korur.

Çok sıradan olarak yaptığımız şeylerin aslında nasıl değerli olduğunu anladık. Sabahları bardan bir kahve alabilmenin, arkadaşlarıyla görüşebilmenin, sokakta, parkta yürüyebilmenin dışında sadece nefes alabilmenin bile ne kadar değerli olduğunun farkına vardık. Taktığımız maskelerle nefes almak zor gelirken bunu takmazsak daha da zoruyla karşılaşabileceğimizi duyduk, gördük belki de yaşadık.

Bu süreçte kendi adıma başka bir korku daha yaşadım. Uzun yıllardır evim olarak gördüğüm Roma’da ben hasta olsam ve hastanede yer sorunu olsa ben seçilir miydim bir yabancı olarak? Bununla ilgili doğru ya da yanlış birden fazla ülke için o kadar çok haber yapıldı ki. Buradan kalkan ilk uçakta bile sadece İtalyan vatandaşlarına ülkelerine dönme hakkı verildiği konuşuldu. İlk etapta bu yüzden dönemedim ve tabi ki ailemi bırakıp gitmek istememem de vardı. Gidersem buraya ne zaman dönebileceğimi bilememem de. Şimdi yine aynı soru var kafamda, gidersem ne zaman dönebilirim bilmiyorum. Gitmek istiyorum evimi, çiçeklerimi, sevgilimi özledim. Gidersem de ailemi, Türkiye’yi özleyeceğim.

Evde yemekler yapıyoruz, sağlıklı beslenmeye çalışıyoruz, spor yapıyoruz. Bunu şimdi yapıyoruz. Önemli olan bu alışkanlıklarımızı genele yaymak. Bu da şu an dünya düzenine hakim olan sistemi yavaş yavaş da olsa değiştirmekle mümkün gibi görünüyor.

Sosyal mesafe kavramı ise insanların alışkanlıklarına göre şekillenmeye başladı. Zaten toplumda izole halde yaşayan bir kesim bunu kendileri için bir fırsat olarak kullanmayı tercih etti. Bana en çok sorulan sorulardan birisi ise İtalya neden bu kadar etkilendi, yoğun yaşlı nüfus nedeniyle mi? Bunun cevabı kısmen evet olabilir. Çünkü yaşlı kavramı da toplumlara göre değişiyor. Türkiye’de genellikle 65 yaş üstü emekli kesim zaten çok fazla aktif olarak hayatın içinde yer almıyor ne yazık ki. Bunu Türkiye nüfusunun büyük bir bölümü olarak söylüyorum. Genelde erken yaşta çalışmaya başlayıp ve günde 10-12 saat gibi bir ortalama ile çalışan insanlar emekli olduktan sonra evlerinde kalmayı ve dinlenmeyi tercih ediyorlar. Bu uzun yıllar çok yoğun olarak çalışmış olmanın bir sonucu. O yüzden Türkiye’de neredeyse doğal bir karantina mevcut. Halbuki İtalya’da 65 yaş üstü hem aktif olarak çalışıyor hem de evden çıkmak seyahat etmek gibi hayatın içinde rol alıyorlar. Bu nedenle sosyal mesafe fiziksel olarak değil toplumsal olarak kırılmış oluyor. Şu an için Türkiye’de 65 yaş üstünün ve 20 yaş altının sokağa çıkması yasak. Onun dışında genel bir karantina söz konusu değil. Ama insanlar kendi önlemlerini kendisi almaya çalışıyor. Resmi olarak yapılan kısıtlamalardan belki de daha etkili olanı insanların kendileri korumak adına yaptıkları oluyor.

Bu süreçte ayrıca tüm dünya olarak yardımlaşma ve birlik olmanın değerini bir kez daha hatırladık. Türkiye’de 65 üstü evden çıkamayanlar için belediyeler her gün sıcak yemek yardımı yapıyor, bunun yanı sıra tüm dünyada gençler komşuları, yardıma muhtaç tanıdıkları ya da tanımadıkları için ihtiyaçlarını temin ediyorlar. Bunlar hepimizi için çok değerli anılar olarak kalacak.

İtalya’da yaşanan süreç tüm dünyaya çok iyi bir örnek oldu. Yaşadığımız bu dönemin ne kadar ciddi olduğunu farkına varmamızı sağladı. İspanyol gribinin İspanya’da çıkmayıp adını oradan alması gibi, Covid-19 İtalya’da başlamadığı halde İtalya ile anılmaya devam ediyor. Karantina ve izolasyon kelimelerinin etimolojik kökeninin İtalyancadan geliyor olmasının da genel kültürümüzde bu süreçten bir anı olarak hayatımızda yerini aldığını düşünüyorum. Roma’da ocak ayı sonunda görülen ilk vaka haberlere çıktığında bizim için sadece bir televizyon haberi idi ve yemek masalarında konuşuldu geçti. Ne kadar büyük bir kaosun geleceğini o anda kimse tahmin edemiyordu. Ben İtalya’dan ilk ölümlü vaka görülmeden birkaç gün önce ayrılmıştım. Türkiye’ye geldikten sonra durum daha da ciddi bir boyut kazandı. Tüm dünya gibi Türkiye’de gelişmeleri takip ediyor ve ilk etapta aynı benim Roma’dayken yaşadığım gibi bir televizyon haberi olarak konuşulup geçiliyordu. Ben ise adeta bir deja-vu yaşıyordum. Çevremdekilerden gelen sorulara cevap vermeye çalışırken sadece aramızda birkaç haftalık fark olduğunu anlatmaya çalışıyordum kendi çapımda. Tabi ki kısa sürede herkes yaşayarak öğrendi durumun ciddiyetini. Aklımda kalan başka bir detay ise şubat ayının ilk haftası Venedik’e gitmişim ve orada hala Çinli turist kabileleri vardı ve bu durum çok dikkatimi çekmişti. Çünkü Türkiye haberlerinde Çin’e yapılacak uçuşların karşılıklı olarak askıya alındığı konuşuluyordu.

Ülkemin geleceği konusuna değinecek olursak bir an içimden hangisi diye sormak geldi. Her ne kadar İtalyan vatandaşı olmasam da orada yaşadığımdan dolayı benim için İtalya’nın geleceği de ayrı bir önem taşıyor. Sadece maddi anlamda yaşanan ve yaşanacak olan krizden dolayı değil. İnsanların psikolojisinin nasıl etkileneceği de önemli. İnsanların birbirine güveni bir şekilde hasar gördü. Sosyal mesafe, korkunun getirdiği tedirginlikle başka bir boyut kazandı. Sıcak kanlı olması ile anılan Akdeniz insanı psikolojik anlamda bu durumdan en çok etkilenecek kesimi oluşturuyor. Bu yaşadığımız süreçte hem Türkiye hem İtalya için çıkaracağım derslerin ortak noktası da bu olacak sanırım. Doğamızdan

gelen alışkanlıklarımızı korumanın yanı sıra birbirimizi de korumak için kuracağımız sosyal mesafe çok önemli.

Krizi fırsata çevirmek ne kadar doğru olur bilmiyorum ama bu 1 yıl içinde şekillenecek olan dünyanın yeni düzenine uyum sağlamak bizim daha doğru adımlar atmamızı sağlayacak. Neredeyse her 100 yıl da bir dünya yeni bir global sorunla karşılaşiyor. Toplumların psikolojisi de buna göre şekilleniyor. Şu an yaşanan ise hem doğaya dönmek hem de teknoloji dünyasında hayat bulmak gibi garip bir denge. Organik tarım yapıp online satış yapmak işte tam olarak da yeni dünya düzeni de bu olacak gibi görünüyor. Bugünü değil de geçmişi ve geleceği birbirine bağlayan garip bir denge. Eski yöntemlerle üret ve yeni daha da yeni yöntemler ile sat, pazarla.

Bu süreçten sonra bir dönem her ülke kendi kabuğuna çekilecek ve kendi geleneksel yöntemleri ile devam edecek. Şu an olduğu gibi son derece aktif olarak sosyal medya ve sanal ortamlar kullanılacak. Fiziksel olarak buluşmayan her şey ve herkes sanal olarak buluşacak. Adeta uzun süreli sanal bir karantina bizi bekliyor. İnsanlık olarak bize düşen ise bu duruma madden ve manen ayak uydurmak.

Haberlerde ülkelerin geleceklerinin tartışıldığı birkaç programa tanık oldum. Avrupa Birliği'ne ne olacak, Amerika çok zor durumda, İngiltere'de zor süreç, Türkiye bu süreçte en hızlı toparlanacak ülkeler arasında gibi ve benzeri birçok haber. İnsanların psikolojileri konuşulduğu kadar ülkelerinde de psikoloji var gibi geliyor bana. Toplu hareket eden bir mantık, algı durumu. Evet ben de Türkiye'nin bu süreçten çok çabuk toparlanarak çıkacağına inanıyorum. Çünkü uzun bir süredir ki bu her 5 ya da 10 yılda değil de artık her yıl yeni ve zor süreçler geçiriyoruz. Bu durum da bize farklı bir bağışıklık kazandırdı. Önce sorunla yüzleşip sonra kabul edip son olarak da atlatmayı bekliyoruz. Herkesin bireysel olarak tepkileri olsa da toplum olarak bir kabullenmişlik söz konusu. Bu durumda sorunu eleştirmekten çok çözüm odaklı davranmayı beraberinde getiriyor ve ister istemez toplum olarak aynı hedef için hareket etmiş oluyoruz. Benim yaşayarak deneyimlediğim kadarıyla ise İtalya'da süreç önce eleştirel olarak başlıyor. Kabullenenler ve kabullenmeyenler diye ikiye ayrılıyor ve bu durumda farklı toplumsal tepkileri beraberinde getiriyor. Ardından ise hükümetten beklentiler sıralanıyor. Bizde ise devletten beklentiler ikinci sırada tutulup bireysel çözümler aranıyor.

Evet Türkiye en fazla 1 yıl içinde toparlar, ekonomi düzeler, Euro ve Dolar çıkar iner. Zamlar gelir ve bunlar zaten toplumun alışık olduğu şeyler. Ama Avrupa Birliği için aynı durum söz konusu olmadığından İtalya bir süredir içinde bulunduğu krizden bu yeni pandemi ile bambaşka bir sürece girecek. Ben güçlenerek çıkacağına inanlardanım çünkü Roma'da gördüğüm kadarıyla uzun süredir iyi gitmeyen bir şeyler vardı ve halk bir değişim bekliyordu. Şimdi bu değişimi olumlu kullanmak yine bizlerin elinde. Eleştirel olmaktan çok çözüm odaklı hareket edebilirsek daha güçlü bir şekilde çıkar ve Romalıların hep bahsettiği o eski günlerdeki güzel ve güçlü Roma'yı ben de görebilirim diye umuyorum.

Ve tüm bunların sonunda galiba şu an tek dileğim İtalya-Türkiye arasında seyahat edebilme özgürlüğümü tekrar kazanabilmek. Ama sanıyorum ki artık kimsenin hayali 40 gün bir adada yanına üç şey alıp kalmak olmayacak.

Sevgiler,

Ceren